

ЕЛИН ПЕЛИН - „ПО ЖЪТВА“ АНАЛИЗ

Обект на изображение в разказите на Елин Пелин е животът на българския селянин, трудовата му съдба, битовите привички, социалната орис, обществените му и родови контакти, житейската философия, нравствеността и психиката му. Светът на българското село е художественият свят на Елин Пелин. Пресъздава го чрез участието на селянина, който е във вечен диалог със земята, в борба с природните стихии и неблагоприятните условия на труд, в икономическа зависимост от държавата.

Както в повечето му творби, и в разказа „По жътва“ случката е изобразена на фона на природата. Сюжетното действие в „По жътва“ е концентрирано около проста случка: по време на жътва в равното Софийско поле слънчев удар покосява живота на една млада девойка. Смъртта и попарва любимият и Никола и на всички селяни. Събитието е трагично, но както загатва заглавието, то явно често се случва „по жътва“.

Началната пейзажна картина създава тягостно настроение, налага усещане за безкрайност – в безкрая са „далечните гори и планини“, нивите са „от край до край“. Времето сякаш е спряло хода си „Слънцето се е спряло, огнено и немилостиво“. Носи се предчувствие за нещо страшно. Обобщението на автора „Тежко и душно“ се отнася както за усиленото време на жътва, така и за трудния живот на селския човек. Точно тази картина подготвя читателя за основната случка.

Освен героите, в разказа присъства и образът на песента. В него тя има свое, особено място – дава „надежда и сили“, открива неочаквани пространства пред душата и затова над цялото поле песните „се носят на вълни чак да небесата като благодарствени молитви. Тя е и въздушен мост между сродни души, изпълнени с „надежди и желания“. Левент Никола би познал гласа на любимото момиче, дори „през морето“. Песента е одухотворен израз на любовта – тя кичи мили думи, ту глъхне, ту се вдига, бори се с някакво съмнение и победоносно взема връх. Чрез нея селянинът разкрива своя усет за красивото „песента се ширеше волна и млада, чиста като извор и пълна с надежди и желания“. Песента в разказа е израз на благодарност, обич, радост и надежда.

Героите в разказа са малко на брой и няма развитие на образите. На малка нива Никола, старата му майка и малка сестрица жънат. Сестра му го задява дали може да разпознае гласа на своята любима и той се вслушва в песните. Никола не се обижда на закачката, а я използва да съобщи нещо много важно на майка си „Майко, я си почини и ги послушай! Ако схванеш Пенкиния глас, да знаеш, че наистина снаха ще та стане“. Отношенията помежду им са топли и сърдечни, изпълнени с доброта. Когато песента на Пенка му изпраща мили думи Никола възторжено се провиква „Еее-ех!“. Съселяните с радост споделят неговите чувства и „ободрителни смехове му отговориха“. Елин Пелин не бърза да рисува образа на Пенка. Първо я нарича „селско дете обичливо“. Като селско дете тя притежава най-добрите човешки качества – трудолюбие, доброта и скромност, а е обичливо, защото душата ѝ е прекрасна и селяните я обичат и уважават. Външният ѝ портрет е нарисован, когато тя е примряла от жегата „бяла пребрадка“, „гъсти ресници“, „бялата ѝ гушка“ и „хубавото ѝ лице“. Смъртта още не е погубила красотата на момичето. Образът на Пенка се разкрива най-вече чрез обичта на другите към нея.

Щастливите мигове в живота на селянина бързо отминават с „грозната вест“, надеждата и радостта са заменени със скръб и страдание. Накъсаните кратки изречения: „Боже!“, „Пак жертва!“, изразяват мъката и болката на работниците. Много беди сполетяват селянина през годината, но смъртта на крехката селска рожба е по-страшна от природна стихия или бедствие. Слънчев удар убива жизнерадостното момиче. Вестта разбива сърцата на селяните и те се молят „Боже, дано лъжа бъде!“, но молитвите им не стигат до Бога. Всички селяни се отиват на Пенкината нива. Никола „изумен, отчаян“ отива до тялото ѝ. Искрата на любовта пламнала в сърцето му е вече завинаги угаснала.

Трудът и радостният, щастлив ден се превръщат в празнуване на „тъжен празник“. Тъжна и тягостна е картината на опустялото поле в най-усилната жътва „златни класове се ронеха и горяха самотни“. Пречупена е вярата и сломена е надеждата, в душите на хората има само непоносима мъка.

Според народната вяра за жертва на Бога се принася най-свидното. А тук Бог сам взема жертвата си – Пенка. Това е откупа за добрата реколта. Може би затова на лицето ѝ не е изписан ужасът от смъртта.

ЕЛИН ПЕЛИН - „ПО ЖЪТВА“ (АНАЛИЗ)

Символиката в разказа откриваме чрез слънцето, жътвата и песента. Слънцето дарява живот, също така и отнема живот. То взема като жертва не един обикновен селянин, а най-обичаното дете в селото. Жътвата символизира смъртта. По време на жътва се заражда любовта на Пенка и Никола и по време на жътва тя умира. Песента е символ на речта.

В суровото изображение на селото Елин Пелин показва разрушителните сили на страданието. Но той внушава едновременно с това колко големи са нравствените и духовни сили на човека, който и при най-грозните беди, и при най-отмъстителните пориви на гнева държи широко отворено сърцето си за радостта. В труда и в неговата животворяща сила Елин Пелин разкрива вечните извори на младостта, любовта и благородството на духа.